

PRAVNI STATUS LUKA UNUTARNJIH VODA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Dr. sc. Dragan Bolanča, redoviti profesor
Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

UDK: 347.79(497.5)
Ur.: 8. ožujka 2012.
Pr.: 26. ožujka 2012.
Pregledni znanstveni rad

Sažetak

U ovom članku autor opisuje pravni status luka unutarnjih voda u Republici Hrvatskoj. Prvo analizira odredbe Zakona o plovidbi i lukama unutarnjih voda iz 2007. godine u odnosu na podjelu luka unutarnjih voda, lučko područje, lučke objekte, lučku upravu, lučke djelatnosti i koncesije. Zatim se bavi nekim relevantnim rješenjima Zakona o vodama iz 2010. godine u pogledu voda, vodnog dobra i javnog vodnog dobra.

Ključne riječi: luke, unutarnje vode, vodno dobro, javno vodno dobro.

1. UVOD

Za Republiku Hrvatsku kao sredozemnu i podunavsku državu, luke unutarnjih voda značajan su element njezinog gospodarstva i integralni su dio njezinoga nacionalnoga gospodarskog sustava. Luke unutarnjih voda kao prometna čvorišta ubrzavaju razvoj prometa i trgovine, a time i cjelokupni gospodarski razvoj zemlje. Uočavajući njihovu važnost, naš je zakonodavac odlučio donijeti zasebni zakonski akt o lukama unutarnjih voda. Taj je akt **Zakon o plovidbi i lukama unutarnjih voda** (dalje - ZPLUV),¹ koji u okviru novoga državnog ustroja Republike Hrvatske, *inter alia* uređuje pravni status i način upravljanja lukama unutarnjih voda, te druga pitanja koja se odnose na luke unutarnjih voda (čl. 1., st. 1.).²

1 Vidi Narodne novine br. 109/07. i 132/07. ZPLUV je stupio na snagu 1. studenog 2007. godine, osim odredbi čl. 81., st. 2. i 3. i čl. 179., st. 2. koje stupaju na snagu danom prijema Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije (čl. 257.). Te se odredbe odnose na status Rajnskog plovila (čl. 81., st. 2. i st. 3.), odnosno na uvjete obavljanja kabotažne plovidbe (čl. 179., st. 2.). Stupanjem na snagu ZPLUV-a prestali su važiti **Zakon o plovidbi unutarnjim vodama** (Narodne novine br. 19/98., 151/03. i 138/06.) i **Zakon o lukama unutarnjih voda** (Narodne novine br. 142/98 i 65/02., dalje – ZLUV '98.).

2 «Ovim se Zakonom uređuje plovidba unutarnjim vodama Republike Hrvatske, sigurnost plovidbe unutarnjim vodama, pravni status, način upravljanja vodnim putovima i lukama

2. POJAM I RAZVRSTAJ LUKA UNUTARNJIH VODA

U prvom dijelu (Opće odredbe) ZPLUV u odredbi čl. 4. određuje značenje pojedinih pojmova kao što su **unutarnje vode**³ i **luka**.⁴ Nadalje, u ovom se dijelu odmah izričito naglašava da u zakonskom smislu luka predstavlja **luku otvorenu za javni promet** (čl. 4., toč. 31.).⁵ Detaljno reguliranje materije o lukama sadržano je u četvrtom dijelu (Vodni putovi, luke i pristaništa), glavi III. (Luke, čl. 117. – čl. 156.). Zakonodavac ističe da luka može biti otvorena za **domaći**⁶ ili **međunarodni promet** ovisno o ispunjavanju posebnih uvjeta (čl. 117., st. 2.). Bit luke otvorene za javni promet je u tomu što u takvu luku može uploviti plovilo u domaćem ili međunarodnom prometu radi obavljanja prekrcajnih operacija, opskrbe zalihama, smjene posade ili nekoga drugog razloga sukladno odredbama ZPLUV-a (čl. 117., st. 1.). *Upravitelj luke*⁷ dužan je osigurati, u granicama raspoloživih kapaciteta, svim plovilima i svim osobama, jednake uvjete korištenja luke bez diskriminacije

unutarnjih voda, materijalno-pravni odnosi glede plovila, postupci upisa plovila, prijevoz i ugovaranje prijevoza, plovidbene nesreće, ustroj i rad lučkih kapetanija i nadzor te druga pitanja koja se odnose na plovidbu i luke unutarnjih voda” (čl. 1., st. 1.). Napominjemo da se prema odredbi čl. 1., st. 2. ZPLUV-a na pitanja koja nisu njime uređena, na odgovarajući način primjenjuje **Pomorski zakonik** (Narodne novine br. 181/04., 76/07., 146/08. i 61/11., dalje – PZ '04.). Detaljnije o ZPLUV vidi **Iva Olujić: Luke na unutarnjim vodama: prikaz imovinsko-pravnih obilježja s prijedlozima de lege ferenda**, Pravni vjesnik, Osijek, br. 3-4, 2008., str. 151. i dalje.

- 3 **Unutarnje vode** su rijeke, kanali i jezera osim rijeka jadranskog sliva u dijelu toka kojim se obavlja pomorska plovidba (čl. 4., toč. 1.). Dakle, plovidba unutarnjim vodama smatra se unutarnjom plovidbom. Ta je definicija u skladu s izrazom **pomorska plovidba** iz PZ-a '04. (čl. 5., toč. 1.), pod kojom se smatra plovidba koja se obavlja na moru i rijekama hrvatskoga jadranskog sliva do granice do koje su one plovne s morske strane.
- 4 **Luka** je dio vodnog puta i s njim neposredno povezani kopneni prostor koji je namijenjen i opremljen za pristajanje, sidrenje i zaštitu plovila, ukrcaj, iskrcaj i skladištenje robe ili ukrcaj i iskrcaj putnika, u kojoj se obavljaju različite komplementarne djelatnosti koje su s robom ili s plovilom u neposrednoj ekonomskoj, prometnoj i tehnološkoj vezi (čl. 4., toč. 31.). **Vodni put** je dio unutarnjih voda na kojem se obavlja plovidba, klasificiran i otvoren za plovidbu (čl. 4., toč. 2.).
- 5 Napominjemo da je ZLUV '98. sadržavao drugačiju podjelu. Naime, prema namjeni kojoj služe, luke su se dijelile na luke otvorene za javni promet i luke za posebne namjene, a obje su vrste luka mogle biti otvorene za međunarodni ili domaći promet. Luke otvorene za javni promet dijelile su se na luke od gospodarskog značaja za Republiku Hrvatsku i luke od gospodarskog značaja za županiju. Luke posebne namjene prema djelatnostima koje su se u njima obavljale dijelile se na vojne luke i luke unutarnjih poslova (to su luke od značaja za Republiku Hrvatsku), te na industrijske, luke nautičkog turizma, sportske i druge luke (to su luke od značaja za županiju) – pobliže vidi **Goran Vojković: Luke unutarnjih voda**, Split, 2007., str. 57. – 91., **Dragan Bolanča: Luke otvorene za javni promet u hrvatskom zakonodavstvu – usporedba pravnog režima morskih luka i luka unutarnjih voda**, Pravo u gospodarstvu, Zagreb, br. 3, 1999., str. 387. – 411., **Dragan Bolanča: Pravni režim luka unutarnjih voda otvorenih za javni promet u hrvatskom zakonodavstvu**, Pravo i porezi, Zagreb, br. 10, 2000., str. 16. – 21.
- 6 Smatra se da je luka koja je otvorena za međunarodni promet prema odredbama ZPLUV-a, otvorena i za domaći promet (čl. 117., st. 3.).
- 7 **Upravitelj luke** je lučka uprava, odnosno svaka osoba koja upravlja lukom (čl. 4., toč. 37).

s obzirom na državnu pripadnost plovila, prebivalište ili sjedište osobe ili na cijenu lučkih usluga (čl. 118.).⁸ S obzirom na *značaj* u lučkom sustavu, luke mogu biti luke od **državnog značaja**,⁹ luke od **županijskog značaja**¹⁰ i **privatne luke**¹¹ (čl. 119., st. 1.).¹² U luke od državnog ili županijskog značaja mogu se razvrstati samo one luke u kojima se može osigurati jednakost i ravnopravnost *lučkih operatera*¹³ u transparentnom postupku njihovog odabira te kontinuitet obavljanja lučkih usluga (čl. 120., st. 1.).¹⁴ Luke se prema značenju razvrstavaju s obzirom na kapacitet, ostvareni promet, prometnu povezanost sa zaledem, upravljačkim pravima nad infrastrukturom te druga obilježja na temelju mjerila za razvrstavanje (čl. 121., st. 3.). ZPLUV navodi da Vlada Republike Hrvatske mora propisati uredbom uvjete kojima moraju udovoljavati luke, mjerila za njihovo razvrstavanje i uvjete sigurnosti plovidbe u lukama (čl. 122., st. 1.)¹⁵ i to u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ZPLUV-a (čl. 243., st. 2.).¹⁶ Do dana stupanja na snagu akta iz čl. 243., st. 2., na snazi ostaje *Uredba o uvjetima kojima moraju udovoljavati luke unutarnjih voda i o mjerilima za njihovo razvrstavanje* (dalje – *Uredba*),¹⁷ pod uvjetom da nije u suprotnosti s odredbama ZPLUV-a (čl. 246., st. 1.).¹⁸

Ovom se Uredbom propisuju uvjeti i mjerila potrebna za određivanje luka otvorenih za domaći i međunarodni promet, te za razvrstaj luka otvorenih za javni promet prema gospodarskom značaju (čl. 1.). Uvjeti kojima moraju udovoljavati luke otvorene za javni promet zavise od toga je li ta luka otvorena za domaći

- 8 Luka može biti otvorena ako je prije toga utvrđeno da je udovoljeno propisanim uvjetima u pogledu opremljenosti, kapaciteta, prometne povezanosti i sigurnosti plovidbe (čl. 121., st. 2.).
- 9 **Luke od državnog značaja** luke su pod upravom Republike Hrvatske, jedinica lokalne, područne (regionalne) samouprave, državnih tijela ili javnih ustanova, koje su razvrstane kao državne luke prema mjerilima za razvrstavanje (čl. 119., st. 2.).
- 10 **Luke od županijskog značaja** luke su pod upravom Republike Hrvatske, jedinica lokalne, područne (regionalne) samouprave, državnih tijela ili javnih ustanova, koje su razvrstane kao županijske luke prema mjerilima za razvrstavanje (čl. 119., st. 3.).
- 11 **Privatne luke** jesu luke koje su pod upravom osoba koje nemaju javne ovlasti i koje su razvrstane kao privatne luke prema mjerilima za razvrstavanje (čl. 119., st. 4.).
- 12 U svakoj luci moraju se osigurati uvjeti za sigurni prihvat plovila i obavljanje lučkih djelatnosti sukladno njezinoj namjeni (čl. 121., st. 1.).
- 13 **Lučki operater** je svaka osoba koja pruža jednu ili više lučkih usluga (čl. 4., toč. 39.).
- 14 U slučaju kada nisu ispunjeni navedeni uvjeti, luka će se razvrstati kao privatna luka (čl. 120., st. 2.).
- 15 Na temelju te uredbe ministar nadležan za unutarnju plovidbu donosi poseban akt o otvaranju i razvrstaju luke (čl. 122., st. 2.).
- 16 Krajnji rok bio je 1. studeni 2008. godine, ali nova uredba još nije donesena. Međutim, do dana stupanja na snagu navedene uredbe, postojeće luke zadržavaju razvrstaj prema ZLUV-u '98. (čl. 251.).
- 17 Vidi Narodne novine, br. 102/00. Uredba je donesena na temelju čl. 7., st. 1. ZLUV-a '98. i stupila je na snagu 17. listopada 2000. godine.
- 18 Smatramo da su primjenjive sve odredbe Uredbe koje se odnose na luke otvorene za javni promet, dok se onaj dio koji se odnosi na luke posebne namjene ne može primijeniti, jer ZPLUV više ne poznaje tu vrstu luka. Poblíže o Uredbi vidi **Vojković**, *op. cit.*, str. 117. – 126., **Dragan Bolanča**: *Pravni status morskih luka kao pomorskog dobra u Republici Hrvatskoj*, Split, 2003., str. 192. – 195.

javni promet¹⁹ ili za međunarodni javni promet.²⁰ Mjerila za razvrstavanje luka otvorenih za javni promet određuju luke od gospodarskog značaja za Republiku Hrvatsku²¹ i luke od gospodarskog značaja za županiju.²² Prilikom razvrstavanja

- 19 Luka otvorena za domaći javni promet mora imati: 1. područje na kopnu i vodeni prostor gdje se mogu sigurno privezivati i sidriti plovila; 2. u svojem području određena sidrišta izvan plovnog puta, koja su posebno obilježena; 3. objekte sigurnosti plovidbe sukladno posebnim propisima; 4. uredno održavanje dubina na mjestima za sidrenje, prilaženje i pristajanje; 5. obalu koja omogućuje siguran privez i zaštitu plovila u svim vremenskim prilikama; 6. uređene i osvijetljene prilazne putove i radne površine na kojima se vrši ukrcaj odnosno iskrcaj tereta, kretanje osoblja, putnika i prometnih sredstava; 7. pristan, odnosno stuba na obali za prometovanje brod-obala; 8. osiguran prihvrat tekućih i krutih otpadaka s plovila sukladno namjeni i veličini luke; 9. osigurana sredstva i opremu za sprječavanje širenja onečišćenja, i uklanjanje krutih i tekućih otpadaka s vodenog područja luke; 10. uređeni i zaštićeni prostor za putnike i prtljagu ako je luka namijenjena putničkom prometu; 11. uređaje za prekrcaj i smještaj tereta ovisno o namjeni luke; 12. protupožarnu opremu, ovisno o namjeni luke; 13. mogućnost organiziranja pružanja hitne zdravstvene pomoći (čl. 2., st. 1.). Luke otvorene za domaći javni promet u kojima je promet manjeg opsega, kapetanija može osloboditi ispunjenja obveza iz stavka 1. točaka 2., 10., 11. i 13. ovoga članka, uz uvjet da se ne ugrožava sigurnost plovidbe, putnika i drugih sudionika u plovidbi (čl. 2., st. 2.).
- 20 Luka otvorena za međunarodni javni promet mora imati: 1. područje na kopnu i vodeni prostor gdje se mogu sigurno privezivati i sidriti plovila; 2. u svojem području određena sidrišta izvan plovnog puta, koja su posebno obilježena; 3. objekte sigurnosti plovidbe sukladno posebnim propisima; 4. uredno održavanje dubina na mjestima za sidrenje, prilaženje i pristajanje; 5. obalu koja omogućuje siguran privez i zaštitu plovila u svim vremenskim prilikama; 6. uređene i osvijetljene prilazne putove i radne površine na kojima se vrši ukrcaj odnosno iskrcaj tereta, kretanje osoblja, putnika i prometnih sredstava; 7. pristan, odnosno stuba na obali za prometovanje brod-obala; 8. uslugu lučkog tegljenja 24 sata dnevno; 9. privezivačku službu 24 sata dnevno; 10. službu kontrole pristajanja, sidrenja, boravka i plovidbe plovila na lučkom području 24 sata dnevno; 11. osiguran prihvrat tekućih i krutih otpadaka s plovila, sukladno namjeni i veličini luke; 12. osigurana sredstva i opremu za sprječavanje širenja onečišćenja, i uklanjanje krutih i tekućih otpadaka s vodenog područja luke; 13. uređeni i zaštićeni prostor za putnike i prtljagu ako je luka namijenjena putničkom prometu; 14. uređaje za prekrcaj i smještaj tereta ovisno o namjeni luke; 15. sredstva, opremu i osoblje obučeno za protupožarnu zaštitu u opsegu koji ovisi o veličini i namjeni luke; 16. uslugu opskrbe plovila gorivom i mazivom, pitkom vodom i električnom energijom; 17. uslugu higijensko-sanitarne zaštite i obavljanje dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije plovila i luke; 18. pružanje poštanskih i telefonskih usluga; 19. mogućnost organiziranja pružanja hitne zdravstvene pomoći.
- 21 Mjerila za razvrstavanje luka otvorenih za javni promet u luke od gospodarskog značaja za Republiku Hrvatsku su: 1. smještaj na E-plovnom putu; 2. mogućnost smještaja plovila ili guranih konvoja koji se koriste na relevantnim plovnim putovima prema njihovoj klasi; 3. ukupni prekrcajni kapacitet treba biti najmanje 500.000 tona tereta godišnje ili promet od 10.000 putnika godišnje; 4. povezanost s glavnim međunarodnim cestovnim i željezničkim prometnicama; 5. pogodni uvjeti za razvoj lučke industrijske zone; 6. mogućnost rukovanja standardnim kontejnerima (čl. 4., st. 1.). Luke specijalizirane za rasuti teret ne moraju ispunjavati uvjet naveden u stavku 1. točki 6. ovog članka. Pod pojmom rasuti teret smatra se suhi rasuti teret (engl. *dry bulk cargo*) i tekući teret (engl. *liquid bulk cargo*) – čl. 4., st. 2. Putničke luke moraju ispunjavati uvjete navedene u stavku 1. točkama 1., 2., 3. i 4. ovoga članka (čl. 4., st. 3.). Na mjerila za razvrstavanje luka otvorenih za javni promet u luke od gospodarskog značaja za Republiku Hrvatsku odgovarajući se primjenjuju odredbe Europskog ugovora o glavnim unutarnjim putovima od međunarodnog značaja (AGN) u dijelu koji se odnosi na luke od međunarodnog značaja (čl. 4., st. 4.).
- 22 Mjerila za razvrstavanje luka otvorenih za javni promet u luke od gospodarskog značaja

svaka luka otvorena za javni promet mora udovoljiti svim mjerilima propisanim za odgovarajuću kategoriju luke (čl. 6). Luke u Osijeku, Slavanskom Brodu, Sisku i Vukovaru su luke otvorene za međunarodni promet od državnog značaja (od značaja za Republiku Hrvatsku).²³

3. LUČKO PODRUČJE

Lučko područje²⁴ utvrđuje Vlada Republike Hrvatske uredbom o određivanju lučkog područja za svaku pojedinu luku u skladu s dokumentima prostornog uređenja i planskim osnovama za upravljanje vodama (čl. 123., st. 2.)²⁵ i to u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ZPLUV-a (čl. 243., st. 2.)²⁶ Lučko područje može obuhvaćati više lučkih bazena, odnosno više izdvojenih prometno-tehnoloških cjelina (terminala) specijaliziranih za prekrcaj određene vrste tereta (čl. 123., st. 1.). Upravitelj luke dužan je predložiti izmjenu akta o određivanju lučkog područja ako se mijenja opseg gospodarskog korištenja luke (čl. 123., st. 3.)²⁷ Na nekretninama u sastavu lučkog područja Republika Hrvatska ima pravo prvokupa (čl. 123., st. 5.)²⁸

4. LUČKE GRAĐEVINE

Lučke građevine su građevine u smislu općeg propisa o gradnji koje služe za obavljanje lučkih djelatnosti (čl. 124., st. 1.). One se dijele na **lučku infrastrukturu**²⁹

za županiju su: 1. prekrcajni kapacitet ispod 500.000 tona tereta godišnje ili promet manji od 10.000 putnika godišnje; 2. cestovna ili željeznička povezanost s glavnim županijskim centrima (čl. 5.).

- 23 Danom stupanja na snagu ZLUV-a '98., 5. studenog 1998. godine luke sa sjedištem u Osijeku, Slavanskom Brodu, Sisku i Vukovaru postale su luke otvorene za međunarodni promet od značaja za Republiku Hrvatsku. Vidi *supra* fus-notu br. 16.
- 24 **Lučko područje** je područje luke koje se koristi za obavljanje lučkih djelatnosti, kojim upravlja upravitelj luke i na kojem vrijedi poseban režim kontrole dolaska i odlaska polovila, te ulaska i izlaska vozila i osoba (čl. 4., toč. 34.). **Lučki akvatorij** je dio vodnog puta u sklopu lučkog područja, u naravi prostor neposredno uz obalu, te izdvojena sidrišta (čl. 4., toč. 35.).
- 25 Proglašenje lučkoga područja evidentirat će se u zemljišnim knjigama (čl. 123., st. 2.).
- 26 Taj je rok protekao 1. studenog 2008. godine, a kako to još uvijek nije učinjeno, na snazi ostaju sljedeći akti (čl. 246., st. 1.): *Uredba o određivanju lučkog područja luke Vukovar* (Narodne novine, br. 100/01.), *Uredba o određivanju lučkog područja luke Slavonski Brod* (Narodne novine, br. 78/03.), *Uredba o određivanju lučkog područja luke Osijek* (Narodne novine, br. 179/03.) i *Uredba o određivanju lučkog područja luke Sisak* (Narodne novine, br. 108/06.).
- 27 Prijedlog uredbe iz čl. 123., st. 2. kojom se proširuje lučko područje može se podnijeti ako se za izgradnju nove luke ili proširenje postojeće luke prethodno ishodi lokacijska dozvola (čl. 123., st. 4.).
- 28 Vidi *infra* fus.-notu br. 76.
- 29 **Lučku infrastrukturu** čine operativne obale i druge lučke zemljišne površine, pristani, lučke ceste i željeznički kolosijeci te pripadajući željeznički uređaji, vodovodne, kanalizacijske,

i lučku suprastrukturu³⁰ (čl. 124., st. 2.). Izgradnja lučkih građevina u lukama od državnog ili županijskog značaja u interesu je Republike Hrvatske te se radi njihova građenja može neposredno podnijeti zahtjev za izvlaštenje sukladno odredbama Zakona o izvlaštenju (čl. 125.).³¹ Za građenje lučkih građevina na vodnom i javnom dobru primjenjuju se odredbe posebnog propisa o vodama (čl. 126., st. 2.).

5. UPRAVLJANJE LUKOM

Upravljanje lukom je javna služba (čl. 130., st. 2.),³² a obuhvaća sljedeće poslove: 1. kontrola i evidencija dolazaka i odlazaka plovila, prekrcaja i transporta, 2. osiguravanje kontinuiteta obavljanja lučkih djelatnosti, 3. prihvata otpada, fekalnih, kaljužnih i zauljenih voda s plovila, 4. provođenje reda u luci i nadzor nad obavljanjem lučkih djelatnosti, 5. redovito održavanje lučke infrastrukture, 6. redovito održavanje akvatorija i objekata sigurnosti plovidbe na lučkom području (čl. 130., st. 1.).³³ Poslove upravljanja lukom obavljaju lučka uprava (toč. 1. – 5.)³⁴ i Agencija za vodne putove³⁵ (toč. 6.) – čl. 130., st. 3. i st. 4.

energetske i komunikacijske mreže, rasvjeta, ograde te druge građevine i uređaji koji po svojoj namjeni omogućavaju siguran prilaz i privez plovila (čl. 124., st. 3.).

- 30 **Lučku suprastrukturu** čine građevine izgrađene na lučkom području osim građevina iz čl. 124., st. 3. (upravne zgrade, skladišta, silosi, rezervoari i sl.) – čl. 124., st. 4.
- 31 Svako ulaganje u lučke građevine koje služe za obavljanje lučkih usluga u luci od državnog ili županijskog značaja, bez obzira na pravni status investitora, kada se vrši u skladu sa srednjoročnim planom razvitka, smatra se da se obavlja u interesu i za potrebe Republike Hrvatske (čl. 126., st. 1.). Inače, Vlada Republike Hrvatske na temelju Strategije razvitka riječnog prometa Republike Hrvatske donosi srednjoročni plan razvitka vodnih putova i luka unutarnjih voda s planiranim iznosima troškova i predloženim načinom financiranja. (čl. 103., st. 1.). Taj se plan izrađuje se za razdoblje od pet do deset godina i međusobno se usklađuje s planovima upravljanja vodnim područjem, donesenim na temelju propisa o vodama (čl. 103., st. 2. i st. 3.).
- 32 Obavljanje javne službe financira se iz sredstava lučkih pristojbi (čl. 132., st. 1.). Vrste lučkih pristojbi su pristojba za upotrebu obale ili pontona, ležarina, pristojba za vez, naknada za korištenje luke i naknada za korištenje pristaništa (čl. 133., st. 1.). Vidi **Pravilnik o kriterijima za određivanje lučkih pristojbi** (Narodne novine, br. 20/09.)
- 33 U privatnim lukama poslove upravljanja lukom iz točke 3., 4. i 5. obavlja upravitelj luke (čl. 130., st. 5.).
- 34 U vezi s obavljanjem poslova upravljanja lukom lučka uprava ima propisane javne ovlasti koje obuhvaćaju: naplatu lučkih pristojbi, sklapanje ugovora o korištenju luke, izdavanje odobrenja za obavljanje lučkih djelatnosti, potvrđivanje i objavu lučkih tarifa, uvid u poslovnu i financijsku dokumentaciju lučkih korisnika (čl. 131., st. 1.). U okviru javnih ovlasti lučka uprava donosi upravne i druge akte te odlučuje o pitanjima od značaja za razvitak luka (čl. 131., st. 2.).
- 35 Agencija za vodne putove je javna ustanova koja obavljajući javnu službu osiguravanja sigurnosti plovidbe vrši sljedeće poslove: 1. gradnju, tehničko unaprjeđenje i prometno-tehnološku modernizaciju vodnih putova, 2. tehničko održavanje vodnih putova, 3. oposobljavanje vodnih putova i objekata sigurnosti plovidbe onespoboljenih zbog elementarnih nepogoda (čl. 112. i čl. 113.).

6. LUČKE UPRAVE

Poslove upravljanja lukama obavljaju lučke uprave kao javne ustanove (čl. 137., st. 1.).³⁶ Osnivačka prava nad lučkim upravama ima Republika Hrvatska, a prava i dužnosti osnivača obavlja Ministarstvo nadležno za unutarnju plovidbu (čl. 137., st. 2.). Lučkom upravom upravlja Upravno vijeće, a voditelj poslovanja je ravnatelj (čl. 137., st. 5.). Sastav Upravnog vijeća, imenovanje i razrješenje ravnatelja i drugo u svezi s radom lučke uprave uredit će se Uredbom Vlade Republike Hrvatske (čl. 137., st. 6.).³⁷ Imovinu lučke uprave čine sredstva pribavljena od osnivača te njezini prihodi (čl. 137., st. 4.).³⁸ Ako lučka uprava u obavljanju svoje djelatnosti ostvari dobit, sredstva dobiti moraju se koristiti za razvoj vlastite djelatnosti (čl. 137., st. 3.). Na sve što nije regulirano ZPLUV-om ili uredbom³⁹ primjenjuje se Zakon o ustanovama (čl. 137., st. 7.). Djelatnosti lučke uprave su: 1. organizacija i nadzor pristajanja i manevriranja plovila u luci, 2. kontrola lučkog prometa, ulazaka i izlazaka prijevoznih sredstava i tereta, 3. održavanje zajedničkih lučkih građevina na lučkom području, 4. održavanje reda u luci, visokog stupnja sigurnosti i zaštite okoliša u luci, 5. izgradnja i modernizacija lučkih građevina u ime Republike Hrvatske, 6. upravljanje nekretninama na lučkom području na kojima lučka uprava ima pravo građenja, 7. upravljanje slobodnom zonom na lučkom području koja je osnovana odlukom Vlade Republike Hrvatske sukladno propisima koji uređuju slobodne zone, 8. obavljanje stručnih poslova u svezi s davanjem Odobrenja, 9. nadzor nad radom lučkih operatera i korisnika luke koji obavljaju lučke djelatnosti, u skladu s preuzetim obvezama, 10. marketing i promocija luke na transportnom tržištu, 11. osiguravanje pružanja usluga od općeg interesa ili za koje ne postoji gospodarski interes drugih gospodarskih subjekata, 12. izrada prijedloga planskih dokumenata za razvitak lučkog sustava na unutarnjim vodama,⁴⁰ 13. tehnička pomoć tijelima

36 To su: 1. "Javna ustanova Lučka uprava Vukovar«, sa sjedištem u Vukovaru – za područje mjesne nadležnosti Lučke kapetanije Vukovar, 2. »Javna ustanova Lučka uprava Osijek«, sa sjedištem u Osijeku – za područje mjesne nadležnosti Lučke kapetanije Osijek, 3. »Javna ustanova Lučka uprava Slavonski Brod« sa sjedištem u Slavanskom Brodu – za područje mjesne nadležnosti Lučke kapetanije Slavonski Brod, 4. »Javna ustanova Lučka uprava Sisak«, sa sjedištem u Sisku – za područje mjesne nadležnosti Lučke kapetanije Sisak (čl. 137., st. 1.).

37 Vidi *Uredbu o upravljanju i vođenju poslova lučkih uprava unutarnjih voda* (Narodne novine, br. 100/08.).

38 To su: 1. lučke pristojbe, 2. sredstva iz državnog proračuna i županijskog proračuna te proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, 3. ostali prihodi (čl. 140., st. 1.).

39 Vidi *supra* fus-notu br. 37.

40 Lučka uprava može u cilju obavljanja te djelatnosti osnivati trgovačka društva u svom vlasništvu uz prethodnu suglasnost ministra nadležnog za unutarnju plovidbu (čl. 139., st. 1.). Ne može se pozvati na opći interes ukoliko na području nadležnosti lučke uprave postoji barem jedan lučki operater koji obavlja istovrsnu lučku djelatnost onoj za koju se namjerava osnovati trgovačko društvo iz stavka 1. ovoga članka ili ako bi osnivanje takvog društva predstavljalo bilo kakav oblik narušavanja tržišnog natjecanja (čl. 139., st. 2.). Udjele u trgovačkim društvima, osnovanim prema stavku 1. ovoga članka, lučka uprava dužna je staviti na prodaju u roku od 3 godine od osnivanja trgovačkog društva i to najmanje 49% temeljnog kapitala (čl. 139., st. 3.).

lokalne i područne (regionalne) samouprave na području razvoja luka i pristaništa te 14. drugi poslovi određeni zakonom.

7. LUČKE DJELATNOSTI

Lučke djelatnosti obuhvaćaju *lučke usluge*⁴¹ i *ostale gospodarske djelatnosti*⁴² koje se obavljaju na lučkom području (čl. 141., st. 1.). U lukama se mogu obavljati i *druge djelatnosti* koje se uobičajeno obavljaju uz lučke usluge (čl. 142.). Na lučkom području lučki korisnici smiju obavljati lučke djelatnosti na temelju **odobrenja**⁴³ (čl. 143., st. 1.). Odobrenje je upravni akt koji donosi lučka uprava uz prethodnu suglasnost Ministarstva nadležnog za unutarnju plovidbu (čl. 143., st. 2.).⁴⁴ Odobrenjem se određuju zahtjevi u pogledu obveze obavljanja lučke djelatnosti, zahtjevi u pogledu sigurnosti, redovitosti, kontinuiteta i kvalitete usluge, obveza poštivanja lučkih tarifa, obveza plaćanja lučke pristojbe, rok⁴⁵ na koji se daje Odo-

-
- 41 Lučke usluge su: 1. nautičke usluge: a) privez i odvez plovila, b) boksaza, c) prihvat i opsluživanje plovila na sidrištu, d) opskrba plovila, posade i putnika, 2. transportne usluge: a) ukrcaj, iskrcaj, prekrcaj, prijenos i slaganje tereta, b) skladištenje, deponiranje i transportne operacije ovisno o vrsti tereta, c) priprema i objedinjavanje tereta za transport, 3. usluge prihvata i otpreme putnika, 4. špeditorske usluge i lučka agentura (čl. 141., st. 2.). Boksaza je vrsta lučke usluge kojim se obavlja manevriranje plovilima u luci (čl. 4., toč. 42.).
- 42 Ostale gospodarske djelatnosti uključuju, distribuciju i logistiku tereta, doradu i oplemenjivanje robe, te industrijske djelatnosti uključujući proizvodnju koje omogućavaju potpunije gospodarsko iskorištenje lučkih kapaciteta (čl. 141., st. 3.).
- 43 ZPLUV uvodi institut odobrenja umjesto koncesija. O sustavu odobrenja vidi **Goran Vojković**: *Inland Ports in the Republic of Croatia: Approvals for Port Activities Instead of Concession*, Promet – Trafic & Transportation, Zagreb, br. 6, 2008., str. 395. – 399. Međutim, ZPLUV naglašava da koncesije izdane prema ZLUV-u '98. ostaju na snazi do isteka roka do kojeg su izdane (čl. 256., st. 3.), te da će se postupci za davanje koncesije započeti do stupanja na snagu ZPLUV-a dovršiti po odredbama ZLUV-a '98 i propisa donesenih na temelju toga Zakona, a koji se odnose na postupak davanja koncesije (čl. 256., st. 5.). O postupku koncesioniranja u ZLUV-u '98. vidi **Dragan Bolanča**: *Pravni režim luka unutarnjih voda otvorenih za javni promet u hrvatskom zakonodavstvu*, Pravo i porezi, Zagreb, br. 10, 2000., str. 16. – 21.
- 44 Protiv odluke lučke uprave žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor (čl. 143., st. 3.).
- 45 Rok na koji se daje odobrenje određuje se na osnovi sljedećih kriterija kada: 1. lučki korisnik ne namjerava poduzimati značajnije investicije u luci, maksimalni rok je 5 godina, 2. lučki korisnik namjerava poduzeti značajne investicije u opremu i uređaje za obavljanje lučke usluge, maksimalni rok je 10 godina, 3. lučki korisnik namjerava poduzeti značajne investicije u trajnu imovinu, infrastrukturne ili suprastrukturne objekte i uređaje koji mu služe za obavljanje lučke usluge, maksimalni rok je 25 godina (čl. 144., st. 2.). Rok na koji se daje odobrenje za obavljanje ostalih gospodarskih djelatnosti određuje se ovisno o visini investicije i utvrđuje se na temelju studije o gospodarskoj opravdanosti projekta (čl. 144., st. 3.). Dakle, ZPLUV uvodi izravnu korelaciju između duljine trajanja odobrenja i investicija u luku, opširnije o tome **Goran Vojković – Iva Olujić – Neven Grubišić**: *Lučka politika u lukama unutarnjih voda – regulacija ili deregulacija?*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 4, 2010., str. 887. – 902.

brenje te drugi uvjeti pod kojima se obavlja lučka djelatnost (čl. 144., st. 1.). Na temelju Odobrenja lučka uprava potpisuje ugovor s *lučkim korisnikom*⁴⁶ (čl. 144., st. 4.). Odobrenje se može dodijeliti osobi koja ispunjava određene uvjete (čl. 145., st. 1.).⁴⁷ U lukama od državnog i/ili županijskog značaja Odobrenje se daje na zahtjev (čl. 146., st. 1.)⁴⁸ ili na temelju javnog prikupljanja ponuda kada se daje isključivo pravo korištenja prostora (čl. 149., st. 2.).⁴⁹ U privatnim lukama Odobrenje se daje samo na zahtjev (čl. 150.).⁵⁰ Kada je isključivo pravo obavljanja lučke djelatnosti u luci od državnog ili županijskog značaja vezan uz korištenje javnoga vodnog dobra ili vodnog dobra, lučka uprava je dužna prije izdavanja Odobrenja ishoditi pravo građenja ili prava korištenja na javnom vodnom dobru sukladno propisima o vodama, odnosno ishoditi pravo građenja ili pravo korištenja na vodnom dobru od privatnih vlasnika (čl. 151.). U određenim slučajevima, lučka uprava može (čl.

46 **Lučki korisnik** je lučki operater odnosno bilo koja osoba koja obavlja lučku djelatnost u luci (čl. 4., toč. 40). Broj lučkih korisnika koji obavljaju lučke djelatnosti na lučkom području može se ograničiti za nautičke usluge i uslugu prihvata i otpreme putnika, a za transportne usluge te za ostale gospodarske djelatnosti kada je takvo ograničenje vezano uz raspoloživost prostora unutar lučkog područja (čl. 147.).

47 To su sljedeći uvjeti: 1. registrirana je za obavljanje gospodarske djelatnosti, 2. raspoloživo odgovarajućim tehničkim stručnim i organizacijskim sposobnostima, 3. uredno izvršava financijske obveze prema Republici Hrvatskoj, 4. nije pokrenut stečajni postupak ili likvidacija (čl. 145., st. 1.). Odobrenje za obavljanje lučke djelatnosti u privatnoj luci može se dodijeliti ako je podnositelj zahtjeva uz uvjete iz čl. 145., st. 1. dostavio dokaz da ima riješene imovinskopravne odnose na lučkom području (čl. 145., st. 2.).

48 Podnositelj zahtjeva za izdavanje Odobrenja dužan je uz zahtjev priložiti: 1. specifikaciju vrste i opsega obavljanja djelatnosti, 2. dokaz da raspoloživo odgovarajućim tehničkim, stručnim i organizacijskim sposobnostima za obavljanje lučke djelatnosti za koju traži odobrenje, 3. dokaz da je registriran za gospodarsku djelatnost, 4. dokaze o urednom izvršavanju financijskih obveza prema Republici Hrvatskoj (čl. 146., st. 2.).

49 Odluku o javnom prikupljanju ponuda donosi lučka uprava nakon što je prethodno na osnovi prikupljenih pisama namjere ili na drugi način utvrdila gospodarski interes potencijalnih lučkih korisnika (čl. 149., st. 2.). Odluka o javnom prikupljanju ponuda sadrži: 1. određenje prostora na kojem se daje isključivo pravo korištenja, 2. vrstu lučke djelatnosti koju je dopušteno obavljati na tom prostoru, 3. visinu naknade za korištenje luke, 4. maksimalni rok na koji se daje odobrenje, 5. rok trajanja javnog prikupljanja ponuda, 6. podatke o javnom otvaranju ponuda, 7. kriterije za odabir, 8. druge potrebne podatke kojima se dokazuje ispunjavanje uvjeta za dobivanje odobrenja (čl. 149., st. 3.). Podnositelj ponude pored dokaza o ispunjavanju propisanih uvjeta iz čl. 145. ZPLUV-a mora dostaviti sljedeću dokumentaciju: 1. plan i program rada za razdoblje za koje se daje odobrenje, 2. studiju gospodarske opravdanosti za investiciju koju namjerava pokrenuti s posebnim osvrtom na učinak koji investicija ima na atraktivnost luke, povećanje prometa i lučke prihode (čl. 149., st. 4.). Odluka o javnom prikupljanju ponuda javno se objavljuje (čl. 149., st. 5.).

50 Zahtjev podnosi osoba koja je vlasnik ili ima upravljačka prava nad lučkom infrastrukturom. Pored dokaza o ispunjavanju propisanih uvjeta iz čl. 145. ZPLUV-a (vidi *supra* fus-notu br. 47), ona mora dostaviti i dokumentaciju iz čl. 149., st. 4. (vidi *supra* fus-notu br. 49).

152.)⁵¹ ili je obvezna⁵² (čl. 153.) ukinuti Odobrenje.

8. POJAM LUKA UNUTARNJIH VODA KAO STVARI

ZPLUV naglašava da su luke unutarnjih voda **dobra od gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku** i imaju njezinu osobitu zaštitu (čl. 2.).⁵³ Nadalje,

- 51 Lučka uprava može ukinuti odobrenje u sljedećim slučajevima: 1. lučki operater ne pridržava se tarifa, 2. lučki korisnik ne pridržava se odredbi o redu u luci, 3. lučki korisnik ne provodi plan i program rada, 4. lučki korisnik obavlja lučku djelatnost za koju nije dobio odobrenje, 5. lučki korisnik nije započeo s obavljanjem lučke djelatnosti u roku određenom odobrenjem (čl. 152., st. 1.). U nabrojanim slučajevima Lučka uprava će prije ukidanja Odobrenja upozoriti lučkog korisnika te ga pozvati da se u roku od osam dana izjasni o razlozima nepoštivanja odredbi Odobrenja (čl. 152., st. 2.).
- 52 Lučka uprava je obvezna ukinuti odobrenje u sljedećim slučajevima: 1. lučki operater primjenjuje diskriminacijske mjere prema korisnicima, 2. lučki korisnik je prestao obavljati djelatnost za koju je dobio odobrenje, 3. lučki korisnik ne plaća ili neuredno plaća lučku pristojbu (čl. 153.).
- 53 *Ustav Republike Hrvatske* (Narodne novine, br. 85/10. - pročišćeni tekst) u čl. 52., st. 1. određuje da su "more, morska obala i otoci, vode, zračni prostor, rudno blago i druga prirodna bogatstva" proglašeni za **dobra od interesa za Republiku Hrvatsku**. Osim toga, ustavna norma omogućuje da se zakonom proglasi da su takva dobra i stvari koje su "zemljište, šume, biljni i životinjski svijet, drugi dijelovi prirode, nekretnine i stvari od osobito kulturnog, povijesnog, gospodarskog i ekološkog značenja". Ta se dobra stavljaju pod poseban pravni režim, kroz koji će se ostvarivati njihova osobita zaštita. Naime, "zakonom se određuje način na koji dobra od interesa za Republiku mogu iskorištavati i upotrebljavati ovlaštenici prava na njima i vlasnici" (čl. 52., st. 2.). To znači da se za pojedine vrste stvari koje su proglašene dobrima od interesa za Republiku Hrvatsku zakonom određuju posebna pravila iskorištavanja i uporabe tih stvari, čime se uspostavlja posebno pravno uređenje tih stvari (vidi **Arsen Bačić: Komentar Ustava Republike Hrvatske**, Split, 2002., str. 149. - 150., **Nikola Gavella: Pravni režim nekretnina i njegova usklađenost s ustavnim poretkom i zahtjevima tržišnog gospodarstva**, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse - Godišnjak 5, Zagreb, 1998., str. 54., **Nikola Gavella - Tatjana Josipović - Igor Gliha - Vlado Belaj - Zlatan Stipković: Stvarno pravo**, Zagreb, 1998., str. 53. - 59.). **Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima** (Narodne novine, br. 91/96., 73/00., 114/01., 79/06., 141/06., 146/08., 38/09. i 153/09.) uklanja ustavnu pravnu prazninu u definiranju dobara od interesa za Republiku Hrvatsku, pa propisuje da u dobra od interesa za Republiku Hrvatsku spadaju opća dobra i javna dobra. **Opća dobra** su stvari koje po svojim osobinama ne mogu biti u vlasti niti jedne fizičke ili pravne osobe pojedinačno, nego su na uporabi svih, kao što su atmosferski zrak, voda u rijekama, jezerima i moru te morska obala (čl. 3., st. 2.). Stvari koje su po namjeni vrlo slične općim dobrima, ali za razliku od njih mogu biti objektom prava vlasništva jesu javna dobra (čl. 4., st. 1.). **Javna dobra u općoj uporabi** stvari su namijenjene uporabi svih (npr. ceste, parkovi, mostovi i sl.), dok su **javna dobra u javnoj uporabi** stvari koje neposredno služe izvršavanju prava i dužnosti Republike Hrvatske, njezinih tijela i ustanova (npr. zgrade, vozila, oružje i sl.) – vidi **Martin Vedriš - Petar Klarić: Građansko pravo**, Zagreb, 1998., str. 239. - 240., **Damir Aviani: Privatno korištenje dobara od javnog interesa u Republici Hrvatskoj: domet i ograničenja**, Zbornik radova "Pravo i vrednovanje javnih dobara, Split, 2008., str. 213. - 240., **Desanka Sarvan - Mladen Žuvela: Nekretnine u vlasništvu pravnih osoba javnog prava**, Zbornik radova Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse - Godišnjak 17, Zagreb, 2010., str. 25. - 32.

u čl. 126., st. 2. (vidi *supra* 4) i u čl. 151. (vidi *supra* 7) upućuje nas na primjenu odredaba posebnog propisa o vodama. Taj posebni propis je **Zakon o vodama** (dalje - ZOV),⁵⁴ koji *inter alia* uređuje pravni status voda, vodnoga dobra (javnog vodnog dobra) i vodnih građevina (čl. 1., st. 1.).

ZOV navodi da su vode **opće dobro** i imaju osobitu zaštitu Republike Hrvatske (čl. 7., st. 1.). Vode u tijelima **površinskih**⁵⁵ i **podzemnih**⁵⁶ voda ne mogu biti objektom prava vlasništva i drugih stvarnih prava (čl. 7., st. 2.), a koriste se i na njima se stječu prava na način i pod uvjetima utvrđenim ovim Zakonom i drugim propisima (čl. 7., st. 3.).⁵⁷ Kao što je već navedeno (vidi *supra* 2.), luke unutarnjih voda nalaze se u pravilu na **rijekama**⁵⁸ ili **jezerima**.⁵⁹ Te se vode mogu koristiti za plovidbu i za postavljanje plutajućih ili plovećih objekata na vodama (čl. 74., st. 1., toč. 4. i 7.).⁶⁰ Svakome je dopušteno korištenje voda pod uvjetima i u granicama

-
- 54 Vidi Narodne novine, br. 153/09. ZOV je stupio na snagu 1. siječnja 2010. godine, osim čl. 107., st. 3. i st. 6. koji su stupili na snagu 1. siječnja 2011. godine (čl. 263., st. 1.). Njegovim stupanjem na snagu prestao je važiti istoimeni **Zakon o vodama** (vidi Narodne novine, br. 107/95., dalje – ZOV '95.), osim čl. 173. i čl. 174. koji su prestali važiti 1. siječnja 2011. godine (čl. 263., st. 2.). O derogiranom zakonu vidi **Jasna Daničić: Prikaz osnovnih pravnih instituta iz Zakona o vodama i pratećih propisa**, priopćenje iz zbornika Uloga i ovlasti Državnog pravobraniteljstva glede određenih nekretnina u vlasništvu Republike Hrvatske i općih dobara uz osvrt na neke obveznopravne odnose, Zagreb, 2000., str. 147. – 152., **Jasna Brežanski: Vode i vodno dobro (neka pitanja pravnog uređenja)**, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 1, 2001., str. 471. – 503., **Ivan Šimunović: Vodno dobro**, Informator, Zagreb, br. 4497, 1997., (Male stranice), str. 3. – 7.
- 55 **Površinske vode** su kopnene vode, osim podzemnih voda, te prijelazne vode, a taj izraz uključuje i priobalne vode i vode teritorijalnog mora, gdje je to izričito određeno u zakonskom tekstu (čl. 3., toč. 61.). **Kopnene vode** su sve stajaće ili tekuće vode na površini tla i sve podzemne vode na kopnenoj strani od crte niske vode na obali kopna (čl. 3., toč. 38.). **Prijelazne vode** su kopnene vode u blizini ušća u more, koje su djelomično slane uslijed blizine priobalnih voda, ali se nalaze pod znantnim utjecajem slatkovodnih tokova (čl. 3., toč. 65.).
- 56 **Podzemne vode** su sve vode ispod površine tla u zoni zasićenja i u izravnom dodiru s površinom tla ili podzemnim slojem (čl. 3., toč. 59.).
- 57 Detaljnije o pravnom statusu voda vidi **Jasna Brežanski: Novi Zakon o vodama**, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 1, 2010., str. 299. – 308., **Sonja Vizjak: Građanskopravni aspekti uređenja voda i vodnog dobra** (doktorska disertacija), Split, 2011., str. 79. – 81.
- 58 **Rijeka** je kopneno vodno tijelo koje najvećim dijelom teče površinom tla, ali može i dijelom toka teći ispod zemlje (čl. 3., toč. 72.).
- 59 **Jezero** je vodno tijelo stajaće površinske vode (čl. 3., toč. 33.).
- 60 Prema ZOV-u korištenjem voda prema smatra se: 1. zahvaćanje površinskih i podzemnih voda, uključujući izvorske, mineralne, termalne i termomineralne vode za različite namjene (za opskrbu vodom za piće, za stavljanje na tržište u izvornom ili prerađenom obliku u bocama ili drugoj ambalaži, sanitarne i tehnološke potrebe, zdravstvene i balneološke potrebe, grijanje, navodnjavanje i druge namjene), 2. korištenje vodnih snaga za proizvodnju električne energije i pogonske namjene, 3. korištenje voda pogodnih za uzgoj slatkovodnih riba i drugih vodenih organizama, 4. korištenje voda za plovidbu, 5. korištenje voda za splavarenje, uključujući i rafting, vožnju kanuima i drugim sličnim plovilima, 6. korištenje voda za šport, kupanje, rekreaciju i druge slične namjene i 7. korištenje voda za postavljanje plutajućih ili plovećih objekata na vodama (čl. 74., st. 1.). Plutajućim i plovećim objektima

određenim ZOV-om (čl. 75., st. 1.). Za svako korištenje voda koje prelazi opseg općeg korištenja voda,⁶¹ odnosno slobodnog korištenja voda,⁶² potreban je ugovor o koncesiji ili vodopravna dozvola za korištenje voda (čl. 79.). Za gospodarsko korištenje voda⁶³ potrebna je koncesija (čl. 163., st. 1.).⁶⁴ Kako su vode opće dobro, koncesije za gospodarsko korištenje voda smatraju se koncesijama za gospodarsko korištenje općeg ili drugog dobra sukladno Zakonu o koncesijama (čl. 163., st. 2.). Naime, **Zakon o koncesijama** dalje – ZOK)⁶⁵ je *lex generalis* u sustavu

-
- na vodama iz stavka 1. točke 7. ovoga članka ne smatraju se uzgojne instalacije u marikulturi (čl. 74., st. 2.).
- 61 Čl. 76. propisuje da je svakome dopušteno korištenje voda za osobne potrebe, na način i u količinama koje ne isključuju druge od jednakog korištenja (opće korištenje voda) – st. 1. Opće korištenje voda obuhvaća osobito: 1. zahvaćanje površinske i podzemne vode iz prvoga vodonosnoga sloja do 10 m dubine i to za: piće, kuhanje, grijanje, održavanje čistoće, sanitarne i druge potrebe u kućanstvu i 2. korištenje površinskih voda za kupanje, sport i rekreaciju i druge slične namjene (st. 2.). Opće korištenje voda ne obuhvaća korištenje voda za navodnjavanje neovisno o veličini površine koja se navodnjaava (st. 3.).
- 62 Vlasnik odnosno ovlaštenik drugog stvarnog prava na zemljištu može slobodno upotrebljavati i koristiti: 1. oborinske vode koje se skupljaju na njegovom zemljištu, 2. vode koje izvire na njegovom zemljištu, a do granice tog zemljišta ne stvaraju vodotok, to jest, ne otječu izvan granica tog zemljišta, u granicama općeg korištenja voda te 3. podzemne vode na njegovom zemljištu, u granicama općeg korištenja voda (čl. 77.).
- 63 Napominjemo da je ZOV '95. predviđao koncesije na vodama i na javnom vodnom dobru – vidi **Tatjana Josipović**: *Posebna pravna uređenja koncesija na nekretninama*, Zbornik radova «Nekretnine kao objekti imovinskih prava», Zagreb, 2004., str. 123. – 127., **Dragan Bolanča**: *Pravno uređenje koncesija*, Zbornik radova «43. susret pravnika», Opatija, 2005., str. 117. – 119.
- 64 Koncesija za korištenje voda potrebna je za: 1. korištenje vodne snage radi proizvodnje električne energije, 2. korištenje vodne snage za pogon uređaja, osim proizvodnje električne energije, 3. zahvaćanje voda radi korištenja za tehnološke i slične potrebe, 4. zahvaćanje mineralnih, termalnih i termomineralnih voda, osim u slučaju iz točke 8. ovoga stavka, 5. zahvaćanje voda za navodnjavanje za različite namjene, **6. korištenje voda za splavanje, uključujući i korištenje voda za rafting, vožnju kanuima i drugim sličnim plovilima, 7. korištenje voda za postavljanje plutajućih ili plovećih objekata na unutarnjima vodama radi obavljanja ugostiteljske ili druge gospodarske djelatnosti**, 8. zahvaćanje izvorskih, mineralnih i termomineralnih voda radi stavljanja na tržište u izvornom obliku, osim u slučaju iz čl. 89., st. 1. ZOV-a, ili u prerađenom obliku, u bocama ili drugoj ambalaži i 9. korištenje kopnenih voda radi uzgoja riba i drugih vodenih organizama pogodnih za gospodarski uzgoj (čl. 163., st. 1.). O davanju koncesije iz čl. 163, st. 1., toč. 6. mišljenje daje ministarstvo nadležno za turizam te Agencija za vodne putove, ako je mjesto koncesije na unutarnjem vodnom putu (čl. 165., st. 5.). O davanju koncesije iz čl. 163., st. 1., toč. 7. mišljenje daje upravno tijelo jedinice lokalne samouprave nadležno za gospodarstvo te tijelo ili pravna osoba koja upravlja lučkim područjem, ako je mjesto koncesije na lučkom području (čl. 165., st. 6.).
- 65 Vidi Narodne novine, br. 125/08. ZOK je stupio na snagu 1. siječnja 2009. godine, osim odredbi čl. 5., st. 2. koje stupaju na snagu na dan prijama Republike Hrvatske u Europsku uniju (čl. 49.) – o novom zakonu vidi **Dario Đerđa**: *Novi Zakon o koncesijama*, Zbornik radova Nekretnine u pravnom prometu – aktualna pitanja zakonodavstva i sudske prakse – 2008., Zagreb, 2008., str. 209. - 219., **Branko Vukmir**: *Novi Zakon o koncesijama*, Pravo i porezi, Zagreb, br. 12, 2008., str. 3. – 13., **Jadranko Jug**: *Novo pravno uređenje koncesija*, Liber amicorum in honorem Jadranko Crnić (1928. – 2008.), Zagreb, 2009., str. 635. – 658.,

hrvatskoga koncesijskog prava i njime se uređuju postupci davanja koncesije, prestanak koncesije, pravna zaštita u postupcima davanja i prestanka koncesije, te druga pitanja u vezi s koncesijama (čl. 1., st. 1.). Stoga ZOV određuje da se na sva pitanja koja se odnose na koncesije, a nisu njime uređena, primjenjuje ZOK (čl. 174., st. 1.). Postupak davanja koncesija iz čl. 163., st. 1. ZOV-a provodi Ministarstvo nadležno za vodno gospodarstvo (čl. 174., st. 2.), a odluku o odabiru najpovoljnijeg ponuditelja donosi davatelj koncesije, a to može biti Hrvatski sabor,⁶⁶ Vlada Republike Hrvatske⁶⁷ ili Ministarstvo nadležno za vodno gospodarstvo⁶⁸ (čl. 175.). Ugovor o koncesiji potpisuje ministar nadležan za vodno gospodarstvo u ime Republike Hrvatske (davatelja koncesije) i odabrani najpovoljniji ponuditelj kao koncesionar (čl. 176., st. 1.).⁶⁹ Podaci o odlukama i ugovorima o koncesijama za gospodarsko korištenje voda upisuju se u očevidnik koncesija za gospodarsko korištenje voda (čl. 137., st. 1.). Vlada Republike Hrvatske obvezana je uredbom propisati uvjete davanja koncesija iz čl. 163., st. 1., a osobito rok na koji se daje koncesija, najniži iznos naknade za koncesiju, te način određivanja iznosa naknade za koncesiju (čl. 170.) i to u roku od 1 godine od dana stupanja na snagu ZOV-a (čl. 246., toč. 12.).⁷⁰

Prema odredbi čl. 8. ZOV-a **vodno dobro**⁷¹ je **dobro od interesa** za Republiku Hrvatsku i ima njezinu osobitu zaštitu (st. 5.), a koristi se na način i pod uvjetima

Olga Jelčić: Postupak *stjecanja koncesije prema Zakonu o koncesijama*, Liber amicorum in honorem Jadranko Crnić (1928. – 2008.), Zagreb, 2009., str. 659. – 687., **Dragan Medvedović:** *Novo pravno uređenje koncesija*, Zbornik radova 47. susret pravnika, Opatija, 2009., str. 397. – 432.

66 Za koncesiju iz čl. 163., st. 1. toč. 1., snage postrojenja od 20 MW i više (čl. 175., st. 1., toč. 1.).

67 Za koncesiju iz čl. 163., st. 1., toč. 1. snage postrojenja do 20 MW i za koncesije iz čl. 163., st. 1., toč. 4. i 8. (čl. 175., st. 1., toč. 2.).

68 Za koncesiju iz čl. 163., st. 1., toč. 2., 3., 5., 6., 7. i 8. (čl. 175., st. 1. toč. 3.).

69 Međutim, svi ugovori o koncesiji sklopljeni temeljem ZOV-a '95. ostaju na snazi do isteka roka na koji su sklopljeni ugovori o koncesiji (čl. 252., st. 1.). Naime, i taj je Zakon predviđao koncesije na vodama, npr. za uređenje plovnih putova na rijekama i jezerima građenjem umjetnih kanala i drugih građevina za plovidbu (čl. 143., st. 1., toč. 7.), te za građenje riječnih luka i lučkih uređaja (čl. 143., toč. 8.). Za koncesiju su bila potrebna dva akta – odluka o koncesiji (čl. 145., st. 1.) i ugovor o koncesiji (čl. 146.). – više o tome **Dragan Bolanča:** *Pravni režim luka unutarnjih voda otvorenih za javni promet u hrvatskom zakonodavstvu*, Pravo i porezi, Zagreb, br. 10, 2000., str. 18. – 19.

70 Vlada je to učinila donošenjem *Uredbe o uvjetima davanja koncesije za gospodarsko korištenje voda* (Narodne novine, br. 89/10.).

71 Poblize o pravnom statusu vodnog dobra vidi **Brežanski**, *op. cit.*, str. 308. – 311., **Vizjak**, *op. cit.*, str. 116. – 119.

propisanim tim zakonom (st. 6.).⁷² **Javno vodno dobro**⁷³ je javno dobro u općoj uporabi ili u javnoj uporabi⁷⁴ i u vlasništvu je Republike Hrvatske (čl. 11., st. 4.). Ono je neutuđivo (čl. 11., st. 5.). Njega čine iste zemljišne čestice koje čine i vodno dobro, ali uz ispunjenje daljnjih uvjeta.⁷⁵ Vodno dobro i javno vodno dobro je u vlasničkom statusu i to je temeljna razlika u odnosu na vlasnički režim u pravnom statusu voda (vode su opće dobro, ne mogu biti objekt vlasništva i nisu sastavni dio vodnog dobra). Javno vodno dobro može biti isključivo u vlasništvu Republike Hrvatske, dok vodno dobro može biti u vlasništvu drugih pravnih ili fizičkih osoba.⁷⁶ Pri korištenju vodnog dobra i javnog vodnog dobra ne smije se ugroziti njegovo korištenje za namjene iz čl. 9. ZOV-a, jer se osobito mora osigurati zaštita obala, korita vodotoka i drugih voda, uključujući vodne građevine na njima.⁷⁷

72 Vodno dobro čine zemljišne čestice koje obuhvaćaju: 1. vodonosna i napuštena korita površinskih voda, 2. uređeno inundacijsko područje, 3. neuređeno inundacijsko područje, 4. prostor na kojem je izvorište voda iz čl. 88., st. 1. ZOV-a potreban za njegovu fizičku zaštitu i prostor na kojem je izvorište, izdašnosti najmanje 10m³ dnevno, prirodne mineralne, termalne i prirodne izvorske vode potreban za njegovu fizičku zaštitu i 5. otoke koji su nastali ili nastanu u vodonosnom koritu presušivanjem vode, njezinom diobom na više rukavaca, naplavlivanjem zemljišta ili ljudskim djelovanjem (čl. 8., st. 1.). Čl. 109. ZOV-a navodi da **uređeno inundacijsko područje** čini zemljište između korita voda i vanjskog ruba pripadajućih mu regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina, uključujući i pojas zemljišta potreban za njihovo redovito održavanje (st. 1.). **Neuređeno inundacijsko područje** čine: 1. zemljište uz vodotoke, koje je Planom upravljanja vodnim područjima ili dokumentom o uređenju prostora rezervirano za građenje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina, 2. prirodne i umjetne akumulacije i retencije u granicama utvrđenim Planom upravljanja vodnim područjima ili prostornim planom (st. 2.). Vanjsku granicu uređenog i neuređenog inundacijskog područja utvrđuje Ministarstvo na prijedlog Hrvatskih voda (st. 3.). Granice inundacijskog područja iz st. 1. i 2. ovoga članka ucrtavaju se u katastarske planove i planove prostornog uređenja (st. 4.). Inače, pripadaju li zemljišta iz čl. 8. vodnom dobru, utvrđuje rješenjem Ministarstvo nadležno za vodno gospodarstvo, uz prethodno mišljenje Hrvatskih voda (čl. 10., st. 1.). Hrvatske vode su pravna osoba za upravljanje vodama (čl. 185., st. 2.).

73 Opširnije **Brežanski**, *op. cit.*, str. 311. – 315., **Vizjak**, *op. cit.*, str. 120. – 130.

74 Javno dobro je u javnoj uporabi ako su na njemu izgrađene vodne građevine kao njegova pripadnost i ako je tako određeno aktom vlasnika (čl. 14., st. 2.).

75 Javno vodno dobro čine zemljišne čestice iz čl. 8. ZOV-a koje su do dana stupanja na snagu ZOV-a '95. bile temeljem zakona ili bilo koje druge pravne osnove: opće dobro, javno dobro, javno vodno dobro, vodno dobro, javno dobro – vode, državno vlasništvo, vlasništvo jedinice lokalne samouprave, društveno vlasništvo bez obzira tko je bio nositelj prava korištenja, upravljanja ili raspolaganja, odnosno koje su u zemljišnoj knjizi bile upisane kao: javno dobro, javno vodno dobro, vodno dobro, državno vlasništvo, vlasništvo jedinice lokalne samouprave, društveno vlasništvo s naznakom ili bez naznake nositelja prava korištenja, upravljanja ili raspolaganja, općenarodna imovina, opće dobro i sl. (čl. 11., st. 1.). Javnim vodnim dobrom smatraju se sve do dokaza suprotnog i one zemljišne čestice iz čl. 8. ZOV-a koje do dana stupanja na snagu ZOV-a nisu bile upisane u zemljišnoj knjizi, odnosno koje su bile upisane u zemljišnu knjigu, ali nitko nije naznačen kao njihov vlasnik (čl. 11., st. 2.). Javnim vodnim dobrom postaju i one zemljišne čestice iz čl. 8. ZOV-a koje se izvlaste ili otkupe u korist Republike Hrvatske (čl. 11., st. 4.).

76 Republika Hrvatska ima pravo prvokupa zemljišnih čestica koje čine vodno dobro, a nisu u sustavu javnog vodnog dobra (čl. 19., st. 1.).

77 Vodno dobro služi održavanju i poboljšanju vodnog režima, a osobito je namijenjeno za: 1. građenje i održavanje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina, 2. održavanje korita i

Kao što je već navedeno, ZPLUV nas upućuje na ZOV u dva slučaja. Prvi se odnosi na građenje lučkih građevina na vodnom dobru i javnom vodnom dobru (čl. 126., st. 2.), a drugi na pravo građenja ili pravo korištenja na vodnom dobru ili javnom vodnom dobru kod obavljanja lučkih djelatnosti u lukama prilikom izdavanja Odobrenja lučke uprave (čl. 151.). ZOV nam govori da su građevine za unutarnju plovidbu⁷⁸ kao posebna vrsta vodnih građevina od interesa za Republiku Hrvatsku, a njihovo građenje i održavanje također je u interesu Republike Hrvatske (čl. 22., st. 2. i st. 3.). Ako je njihov investitor Republika Hrvatska ili lučka uprava, onda su u vlasništvu Republike Hrvatske (čl. 23., st. 5.).⁷⁹ Ako su izgrađene na javnom vodnom dobru njegova su pripadnost sukladno načelu jedinstva nekretnine, osim građevina izgrađenih na temelju prava građenja, dok to pravo traje (čl. 14., st. 1.).⁸⁰ Vlasnici zemljišnih čestica koje pripadaju vodnom dobru, a na kojima se nalaze luke i lučka područja dužni su dopustiti njihovo privremeno korištenje za namjene iz čl. 9. ZOV-a radi održavanja i poboljšanja vodnog režima (čl. 18., st. 1. i st. 2.). Dakle, kopneni dio lučkog područja nalazi se u različitim vlasničkim režimima.⁸¹

9. ZAKLJUČAK

U pogledu vrsta luka unutarnjih voda, ZPLUV iz 2007. godine kao osnovni propis predviđa samo luke otvorene za javni promet koje se prema značaju u lučkom sustavu dijele na one od državnog i županijskog značaja, te na privatne luke. Hrvatske luke unutarnjih voda (rijeke, kanali, jezera) sastoje se od dva dijela: vodenog i kopnenog. Prvi dio je vodeni (lučki akvatorij), jer je svaka takva luka dio vodnog puta (kao dijela unutarnjih voda) koji služi za plovidbu, pristajanje i

obala vodotoka, te održavanje i uređenje inundacijskog područja, 3. građenje i održavanje unutarnjih vodnih putova, 4. provedbu obrane od poplava, 5. korištenje i zaštitu izvorišta voda iz č. 8., st. 1., toč. 4. ZOV-a (čl. 9.).

78 To su objekti sigurnosti plovidbe na unutarnjim vodama i lučke građevine sukladno posebnim propisima o plovidbi i lukama unutarnjih voda (čl. 22., st. 1., toč. 5.).

79 Međutim, ako je investitor tih građevina za unutarnju plovidbu pravna ili fizička osoba, a građevine se grade na zemljištu tih osoba, onda su u vlasništvu tih osoba, ali njima se upravlja sukladno odredbama ZOV-a i posebnih propisa o plovidbi lukama unutarnjih voda (čl. 30.).

80 Na javnom vodnom dobru ne može neka druga osoba, dosjelošću niti na drugi način, steći pravo vlasništva niti drugo stvarno pravo, osim prava služnosti i prava građenja na način uređen čl. 16. ZOV-a (čl. 11., st. 6.). Pravne i fizičke osobe mogu na dijelu javnoga vodnoga dobra ostvariti prava najma, zakupa, služnosti i građenja radi ostvarenja svojih gospodarskih, odnosno osobnih potreba, samo ako to pravo neće utjecati na ostvarivanje namjena iz čl. 9. ZOV-a o čemu mišljenje daju Hrvatske vode (čl. 16., st. 1.).

81 O problemima pravnog statusa zemljišta unutar lučkog područja vidi **Aleksandra Vasilj – Sanja Zagrajski – Biljana Činčurak**: *Luke unutarnjih voda i pravni status zemljišta unutar lučkog područja – nedorečenost zakona o plovidbi i lukama unutarnjih voda*, Pravni vjesnik, Osijek, br. 2, 2008., str. 21. – 47. Isti je problem postojao i u odredbama ZLUV-a '98. (**Goran Vojković**: *Problem privatnog vlasništva na zemljištu unutar lučkog područja luka unutarnjih voda*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 3-4, 2003., str. 349. – 357.

sidrenje. Drugi dio je kopneni (lučko područje) kao dio obale neposredno uz vodeni dio, na kojem se obavljaju lučke djelatnosti (lučke usluge i ostale gospodarske djelatnosti). Na lučkom području nalaze se i lučke građevine (lučka infrastruktura i suprastruktura) koje služe za obavljanje lučkih djelatnosti. Lučki korisnik smije obavljati lučke djelatnosti i koristiti lučke objekte samo na temelju odobrenja kao upravnog akta kojeg donosi lučka uprava, odnosno na temelju ugovora potpisanog s lučkom upravom.

Na lučki akvatorij i lučko područje primjenjuje se i ZOV iz 2009. godine. Taj zakon razlikuje vode kao dio prirode odvajajući ga od zemljišnih čestica koje čine korito i obalu. Vode u rijekama i jezerima (uključujući vodeni dio luka unutarnjih voda) su opće dobro (nisu u vlasničkom režimu), ali se mogu gospodarski koristiti na temelju koncesije. Obala uz vodeni dio (kopneni dio lučkog područja) koju čine zemljište i građevine nalazi se u različitim vlasničkim režimima: u vlasništvu Republike Hrvatske (ako je u pitanju javno vodno dobro) ili u vlasništvu drugih pravnih i fizičkih osoba (ako se radi o vodnom dobru).

Vidljivo je da se propisi koji se neposredno ili posredno primjenjuju na luke unutarnjih voda, nisu međusobno usklađeni i postoje određene manjkavosti u njihovu sadržaju koje značajno utječu na pravni status luka unutarnjih voda, pa bi *pro futuro* neka rješenja trebala poboljšati.

Zakonodavac nije još donio novu uredbu o uvjetima kojima trebaju udovoljavati navedene luke, mjerilima za njihovo razvrstavanje i uvjetima za sigurnost plovidbe. Stari se podzakonski akt može analogno primjenjivati samo djelomično, jer ZPLUV u pogledu vrsta luka ukida luke posebne namjene, a uvodi privatne luke. Nadalje, ZPLUV više ne poznaje kruti model koncesija na temelju kojega su lučki operateri obavljali lučke djelatnosti na lučkom području, već uvodi fleksibilniji sustav odobrenja. Međutim, unatoč toj promjeni pravnog okvira, veliki broj lučkih djelatnosti u hrvatskim lukama unutarnje plovidbe i nadalje će se obavljati temeljem koncesija. Naime, ZPLUV dopušta da postojeći koncesionari imaju pravo obavljanja lučkih djelatnosti do isteka postojećih ugovora o koncesijama, koji će biti na snazi narednih 10 do 15 godina. Napominjemo da ni bivši sustav koncesioniranja kopnenog dijela luka, a ni sadašnji sustav odobrenja nije u skladu s novim općim zakonom hrvatskoga koncesijskog prava – ZOK-om iz 2008. godine. S druge strane, ZOV propisuje da se vodeni dio luka može gospodarski koristiti sukladno ZOK-u. Dakle, neophodno je unificirati način korištenja kopnenog i vodenog dijela cijele luke prema rješenjima jednoga zakona (ZOK). Konačno, postojeći različiti pravni status zemljišta unutar luka unutarnjih voda *de lege ferenda* treba promijeniti na način da cijelo lučko područje predstavlja javno vodno dobro u vlasništvu Republike Hrvatske, te da ulazi u pravni režim javnog dobra u općoj uporabi. Takvo bi rješenje postiglo svrhu kvalitetnijeg obavljanja lučkih djelatnosti i omogućilo razvoj luka unutarnjih voda sukladno razvojnim planovima.

Summary

THE LEGAL STATUS OF PORTS IN INTERNAL WATERS IN THE REPUBLIC OF CROATIA

In this article author describes the legal status of ports in internal waters in the Republic of Croatia. First he analyses the provisions of Navigation and Ports in Internal Waters Act (2007) concerning the questions of division of ports, land of port, port object, port authority, port activities and concessions. Second he deals with some relevant legal solutions of Waters Act (2009) including water, water domain and public water domain.

Key words: port, internal waters, water domain, public water domain.

Zusammenfassung

RECHTSSTATUS VON HÄFEN DER INNEREN GEWÄSSER IN DER REPUBLIK KROATIEN

In dieser Arbeit beschreibt der Autor den Rechtsstatus von Häfen der inneren Gewässer in der Republik Kroatien. Zuerst analysiert er die Bestimmungen des Gesetzes über die Schifffahrt und die Häfen der inneren Gewässer aus dem Jahr 2007 in Bezug auf die Aufteilung von Häfen der inneren Gewässer, die Hafenanlagen, die Hafenbehörde, die Hafentätigkeiten und –konzessionen. Weiterhin beschäftigt er sich mit relevanten Beschlüssen des Gesetzes über die Gewässer aus dem Jahr 2010 in Bezug auf die Gewässer, das Wassergut und das öffentliche Wassergut.

Schlüsselwörter: Häfen, innere Gewässer, Wassergut, öffentliches Wassergut.

RIASSUNTO

LO STATO GIURIDICO DEI PORTI DELLE ACQUE INTERNE NELLA REPUBBLICA DI CROAZIA

In questo contributo l'autore descrive lo stato giuridico dei porti delle acque interne nella Repubblica di Croazia. In primo luogo analizza le disposizioni della legge sulla navigazione e sui porti delle acque interne del 2007 rispetto alla ripartizione dei porti delle acque interne, alla zona portuale, agli edifici portuali, all'amministrazione portuale, alle attività portuali ed alle concessioni. Successivamente si occupa di alcune rilevanti soluzioni prospettate dalla legge sulle acque del 2010 con riferimento alle acque, al demanio idrico ed ai beni idrici pubblici.

***Parole chiave:** porti, acque interne, demanio idrico, bene idrico pubblico.*